

BETON

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 103, GOD. IV, BEOGRAD, utorak, 21. SEPTEMBAR 2010.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ilić, Tomislav Marković, Saša Čirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.rs, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 19. oktobra

MIXER

Piše: Dubravka Đurić

MAPIRANJE PESNIČKOG POLJA

Kritičarsko-teorijski modeli u interpretaciji savremene hrvatske poezije

Poslednjih petnaestak godina u Hrvatskoj se pojavio neverovatan broj antologija, tekstova i knjiga o savremenoj poeziji, koji nastoje sistematizovati to polje. U ovom tekstu biće reči o nekoliko tekstova i studija, na kojima želim da pokažem složene aparate savremene hrvatske kritike i teorije koji aktuelno konstruišu i uređuju nepregledno polje hrvatske poezije koje se stalno menja.

„STVARNOSNO PESNIŠTVO“ DEVEDESETIH

Tekst Krešimira Bagića „Pjesnički naraštaj devedesetih“ (Reč br. 61.7, 2001) artikulisao je poetičku, pa i političku poziciju nove generacije, sa kojom su se mnogi novi pesnici identifikovali. Po Bagiću, 90-e nisu bile naklonjene poeziji, jer je njihov početak bio obeležen ratom u Hrvatskoj, a druga polovina krizom u kojoj su uništene vrednosne hijerarhije, a nove vrednosti još ni-

književnosti i alternativne kulture, i pesnika 90-ih, koji „prema svemu (pa i prema prostoru literature i kulture) iskazuju jednaku ravnodušnost.“ Oni koriste tehniku pesničkog govora da bi insistirali na nefigurativnosti. Za ovaj pristup karakteristična je prva knjiga Tatjane Gromače, jer na najbolji način pokazuje opsednutost kolokvijalnim pesničkim jezikom i promociju „stvarnosne poezije“ kao odliku novog naraštaja. Obeležja „stvarnosne poezije“ po Bagiću su „zavodljiva narativnost, duhovitost tematizacije i izrazita komunikativnost teksta“. Na kraju Bagić ukazuje na „žurnalizaciju pjesničkog jezika i ogrešenja o pismenost“. Pod ovim misli na izvesnu desakralizaciju pesničkog jezika, smatrajući da je to najveća novina koju donosi nova generacija i objašnjava: „U znatnom broju otpočetih opusa nailazimo na žurnalističke idiome koji sasvim jasno svedoče o tome da je jezik prestao biti posvećeni prostor stjecanja iskustva, eksperimentiranja i gradnje imaginarnih svetova te postao puko sredstvo prenošenja poruka.“

OPIRANJE INSTITUCIONALNOJ SISTEMATIZACIJI

U *Quorumu* (br. 5-6) 2001. izlazi antologija Tvrtka Vukovića, *Off-Line – Hrvatsko pjesništvo devedesetih*. U pogovoru „U pjesništvu više od njega samog – Simptomatologija hrvatskog pjesništva 90-ih“, Vuković se bavi složenim odnosom pjesništva 90-ih i institucionalnim okvirom u kojem nastaje. Pozivajući se na Bagića i Cvjetka Milanju, objasnio je da pesničke prakse nakon postmodernog preloma više ne računaju s modernističkim tipom originalnosti i inovativnosti. U pitanju je hiperprodukcija recikliranih književnih postupaka, u kojoj 'originalni' poetski scenariji gube

MIXER

Dubravka Đurić: Mapiranje pesničkog polja

CEMENT

Dragoljub Stanković: Prijavi rodbinu radi ubistva

ŠTRAFTA

Dušan Pržulj: Srpski film
Tomislav Marković: Rečnik paraknjiževnih termina

VREME SMRTI I RAZONODE

Predrag Lucić: Sonet za Kosmet

BULEVAR ZVEZDA

AĆIMOVIĆ IVKOV, Mileta

BLOK BR. V

Lazar Bodroža: Avanture zeca Milorada (7)

časopisnih i decenijskih poetičkih paradigmi, koja nastaje usled pogrešnog tumačenja homogenizirajućeg učinka vremena rođenja autora, mesta njihova okupljanja ili vremena intenzivnog delovanja. Pozivajući se na Lakana i Žižeka, Vuković će pisati da proći kroz fantazam savremenog hrvatskog pjesništva, znači videti da je „simbolički poredak na kojem ono počiva izgrađen oko temeljne nekonzistentnosti, praznine u središtu sustava, nesvodive različitosti pjesničkih opusa čija se *kastracija* prikriva nemogućim užitkom u njihovoj interpretaciji.“

PROŠIRENJE SAVREMENOG KANONA

Na početku „Predgovora“ antologiji *Rušenje orfičkog hrama - Antologija novije hrvatske poezije* (2006), Miloš Đurđević piše da je praveći izbor sledio intuiciju o razvedenoj i složenoj slici moderne odnosno savremene poezije, koja je u Hrvatskoj nastajala poslednjih decenija. Raspravljajući o principima kanonizacije, on ima u vidu dva kriterijuma. Po jednom postoje pesnici koji su po mišljenju uže kritičarske publike verifikovani kao nezaobilazne pesničke figure. Ali pored tog postoji još jedan, savremeniji, po kojem se „konfiguracija i utjecaj određene poezije raspoznaje u inovaciji, kršenju postojećih kanona i otvaranju nekih novih, do tada nepoznatih poetskih odnosno jezičko-spoznajnih područja.“ Đurđević poeziju određuje kao primernu ekspresiju pojedinca i način zahvatanja kolektivnog iskustva.

Korpus hrvatske poezije od 80-ih do danas Đurđević je поделиo na tri dela. U prvom se nalaze pesnikinje i pesnici predstavljeni pod nazivom „Eksperimenti, mediji i neoavangarda“. Moderna hrvatska poezija, kao i refleksija i kritika poezije, obeležene su dominantnim shvatanjem jezika poezije u skladu sa strukturalističkim i poststrukturalističkim, pa i dekonstrukcijskim interperatacijama. Pesnici i pesnikinje se pozivaju na iskustva istorijskih avangardi, ali važno je istaći to da je Đurđević u ovaj deo uvrstio i autore kod kojih poezija nije primarno i jedino sredstvo umetničkog iskazivanja. Riječ je o kompozitorima, slikarima i konceptualnim umetnicima kod kojih je primetna drugačija svijest o poeziji.

U poglavlju naslovljenom „Načelo zadovoljstva - granice unutrašnjih svetova“ nalaze se pesnici iz 80-ih koji su delovali u *Quorumu*. Preko *Quorumovih* tekstova i edicija knjiga moguće je shvatiti jedno snažno strujanje, „koje je oblikovalo razumijevanje književnosti odnosno poezije na način koji je u svakom slučaju i danas vrlo aktuelan i prisutan“. Veći deo ovde obuhvaćenih autora inaugurirali su postmodernistički senzibilitet u hrvatskoj poeziji. Reč je o širenju područja poezije u sfere za koje se do tada smatralo da pripadaju industriji 'niske' kulture i zabave, koja ne može dosegnuti razinu 'visoke' kulture i umetnosti. Ova antologija je zanimljiva po tome što proširuje kanon hrvatske poezije, uvrštavajući autore koji ranije uglavnom nisu bili uvrštavani, poput umetnika i pesnika Vlade Marteka i Arsena De-

su uspostavljene. Skrenuo je pažnju na činjenicu da se postmoderni ravnodušnost toliko ukorenila, bar u lirici najmlađih, da je nadjačala i stvarnosnu ratnu apokalipsu. Reakcija nove generacije na ratno i poratno stanje u hrvatskoj kulturi je, po njemu, u tome da se rat uglavnom ne tematizira, a ako se to čini, čini se „diskretno, rubno i usput“. Novi naraštaj se bavi privatnošću: u pesmama se nasumično nižu konkretni detalji kojima su autori/ke okruženi. Bagić uspostavlja poetičku opoziciju između prethodnog naraštaja, pesnika koji su mistificirali, iskušavali, pa i sakralizirali poziciju autsajderstva, zatvarajući se u prostor

bitku s umnoženim 'kopijama'. Druga važna tvrdnja, sa kojom će kasnije mnogi polemizirati, jeste da smo u 90-im svedoci "proliferacije raznorodnih autopoetika bez konzistentna uporišta". Vuković se opire dominantnom pristupu institucija nauke o književnosti koja barata decenijama i generacijski obrađuje pesničku scenu. Sve do Bagićevog, Vuković mapira tekstove kojima se sistematizuje poezija kroz narativ o središnjoj važnosti generacijske poetike ili okupljanja oko časopisa. U savremenom hrvatskom pjesništvu postoji predstava o celovitom nizu manje-više antagonističkih, diskontinualnih ili prožimajućih generacijskih,

dića, kao i koliko mi je poznato, prvo uvrštavanje jedne autorke koja pripada onome što nazivam “poezijom politike identiteta”: lezbejska pesnikinja Sanja Sagasta.

ISTO U RAZLIČITOM I RAZLIČITO U ISTOM

Isto i različito – Antologija i studija hrvatskog pjesništva naraštaja devedestih, Sanjina Sorela u izvesnoj meri nastala je u polemičkom dijalogu u odnosu na Bağičev i Vukovićev tekst. Ukazujući na politički, ekonomski i državni diskontinuitet, Sorel izdvaja nekoliko modela najmlađeg pjesništva, iznoseći kritiku retrogradnih nacionalnih tendencija koje ideologiziraju Tradiciju. Sorel izdvaja neoegzistencijalističke poetske diskurse, označiteljsku scenu, masmedijsko-kulturološki model, pjesništvo slikovnog mišljenja i mitopoetske diskurse. Detaljna Sorelova analiza pokazuje da se njegov metod analize može opisati frazom *isto u različitom i različito u istom*. Autor s posebnom pažnjom obrađuje “Poeziju iskustva jezika devedesetih”, ističući značaj riječke neoavgarde. Važne su i sledeće Sorelove reči: “Interesi književne kritike često su parcijalni, stoga i uvidi biva-ju takvi. Valja ukazati na odnos moći kojim se ona ustoličuje i arbitrira. Arbitraža je često kontin-gentna, ali i djelomična, no najčešće isključuje Drugoga”. Taj drugi može biti jezički drugi (on po-minje kajkavski i čakavski), te se može govoriti o “kolonizatorskoj naravi štokavskog idioma unu-tar hrvatske kulture”. Sorelova studija kao da je na neki način inverzna Bağićevoj. Pesničko polje 90-ih Sorel deli na neko-liko tendencija, ali način analize kao da nam govori da je reč o prilično jedinstvenom pesničkom po-lju. Kako u detaljnoj analizi svake tendencije, tako i u detaljnoj analizi svakog pesničkog opusa po-naosob, Sorel kao da primenjuje princip o kojem je Tvrtko Vuković podrobno pisao. Vuković je insi-stirao na tome da je polje poezije, kada su pitanju različite tendencije ili različiti pesnički opusi, uvek već nesvodivo heterogeno, dok ih institucija nauke o književnosti svojim aparatima homogenizuje. Sorel pokazuje da nema strogih granica između pesničkih tendencija o kojima piše, kao što i pesni-ci/pesnikinje najčešće eklektički u svojim opusima rade sa nekoliko različitih modela.

POLEMIČKI PRISTUP

Na početku predgovora antologiji *U nebo i u niks – Antologija hrvatskog pjesništva 1989 -2009*. pod naslovom “Od rušenja do zidanja (jedan mogući pogled na hrvatsko pjesništvo od 1989. do 2009)”, Ervin Jahić izdvaja tri pesnička identiteta. Prvi je nazvan “Stilski kolektivizam, orfeji novog po-četka i diktatura zbilje u mladom/mlađem pjesništvu devedetih”. Jahić piše da iako ovi pesnici vi-še-manje neosveščeno recikliraju postupke iz 80-ih, oni su zaokupljeni sobom, te da je “diktatu-ra praktične stvarnosti u kohabitaciji s masmedijskim i visokotehnologiziranim artefaktima” pre-sudno odredila maštu njihovog govora potčinjavajući ga trivijalnom repertoaru. To je dovelo do dominacije takozvane stvarnosne poezije. Za razliku od prethodnih generacija ova nova nema časopisno uporište kao okupljajući konstrukt. Jahićeva kritička oštrica je uperena i protiv stvarno-snog pjesništva, koje proglašava neizvornim i koje, smatra on, uništava imaginaciju mladih pesni-ka. Istovremeno, on oštro kritikuje poeziju 90-ih, nastalu promenom društveno-političke para-digme, koja se po njegovim rečima izvitoperuje „u monologičnost nacionalno-mitskog koncepta, koji afirmira tradicijske modele kulture u službi konstituiranja novoga nacionalnog identiteta, nacionalne kulture, nacionalne države”. Takva poezija zaboravlja evropski identitet hrvatske po-ezije i “zadrto” insistira na njegovim etničkim korenima, postavljajući u prvi plan kolektivizam na štetu simbola urbane kulture, koja početkom 90-ih uzmiče pod na-letom folklornih i reideologiziranih koncepata. Jahić kritikuje na-rativni model stvarnosnog pjesništva i njegove odlike: kolokvijani iskaz i nemetaforični jezik, koji podnose buku i bes vulgarizama, skarednosti, neimaginativnih rečeničkih nizova. Mada svedoči o ‘novoj krizi jezika’, u stvarnosnoj poeziji “/n/emetaforičan iskaz i gotovo novinarski jezik, narativnost, govorna fraza, fabularnost, apoteoza događaja, opsesija trenutačnim i vidljivim, empirizam te hipertrofirana vlastitost kao lirska tema” konstitutivni su ele-menti većeg dela mladih pesnika.

antiCEMENT

Piše: Dragoljub Stanković

PRIJAVI RODBINU RADI UBISTVA

Dragana Mladenović: *Rodbina*, Fabrika knjiga, 2010

ime: dragana

prezime: mladenović

predmet: nova

knjiga: da

naziv: rodbina

njena: ne

čija: svačija naša

ko na primer: deda stanko

šta s njim: lud

kako: starački *psiho*

hičkok: ima i te jeze

pojasnite: problem identiteta

bliže: ratni kompleks krivica podsvest nacionalizam deda posta-je baba

dakle rodni problem: na neki način govori o muškarcima sa ovih prostora koji u završnoj fazi života postaju babe jer su pre toga prazne lutke nakazne ideologije verovatno važi i suprotan proces da žene postaju dede gde se još to vidi: otac lazar

BETON BR. 103 DANAS, Utorak, 21. septembar 2010.

Pod naslovom “Identitet 2: Opiranje ‘krizi jezika’, ‘krizi pjesme’” antologičar u središte pažnje po-stavlja pesnike “hrvatskog poetskog moderniteta”, mahom srednje generacije, ali i mlađe, koji nisu bili zainteresovani za “diktat zbilje”, koji donosi poetsku osrednjost. Njihov središnji polo-žaj Jahić objašnjava rečima: “Budući da su njihove geste građene na granicama poetika, da su u mnogim svojim knjigama sintetizirali različita iskustva pisanja, uostalom da njihovi polifoni i he-terogeni koncepti traju mimo diktata kulturne i društvene nužde i narudžbe trena – oni su konsti-tutivan dio duhovnog pejzaža i sržna sastavnica identiteta hrvatskog pjesništva devedesetih.” U poglavlju “Rasuti identiteti”, Jahić insistira, važno je naglasiti, na dominantnoj odlici hrvat-skog pesničkog kanona, a to je *modernost*. Posebno je zanimljivo da je on početak modernosti po-stavio kroz rodni binarizam, koji se kasnije gubi. Jahićev narativ o zasnivanju moderniteta hrvat-ske poezije posle Drugog svetskog rata počinje matrijarhom – Vesnom Parun, a odmah zatim i pa-trijarhom, Ivanom Slamnigom. Narativ koji Jahić gradi utemeljuje *modernitet* kao dominantni tok hrvatske poezije posle Drugog svetskog rata, a tu modernost je na promociji antologije u Kultur-nom centru Beograda opisao kao *propitivanje jezika*. Dominacija modernističke poezije zatim do-zvoljava da se u taj model inkorporiraju razičiti drugi modeli, koji bi možda narušili ‘čistotu’ mo-dernističke paradigme, ali se to ne dešava, jer ta paradigma, mada dozvoljava prisustvo ‘stranim telima’, ipak tim stranim telima oduzima bitna svojstva jer ih saobražava sopstvenoj dominantni.

NEVOLJE SA RODOM

Kada se posmatraju tekstovi, studije i antologije, uočava se da je područje kritike poezije u Hr-vatskoj prilično ekskluzivno u vlasti prakse kritičara (muškaraca). I mada velika većina njih u svo-jim spisima ukazuje na sve veći broj autorki koje danas pišu kvalitetnu poeziju i njima se na ozbi-ljan i složen način bave, kritičarki poezije ima veoma malo. Teoretičarke i kritičarke koje deluju u zagrebačkom Centru za ženske studije, uglavnom se ekskluzivno bave prozom i dramom, a tek spo-radično poezijom, ukoliko se njome uopšte bave. I mada je 2004. izašla antologija ženske poezi-je, *Petnaest hodočasnica*, koju je uredila Tea Benčić Rima, pesnikinja Darija Žilić među retkim je vidljivim kritičarkama na sceni. Njenu delatnost bih nazvala feminističkim aktivizmom u polju po-ezije. Njena knjiga kritika *Pisati mljekom – Ogledi o poeziji suvremenih autorica* ginokritički je pro-jekat koji se bavi pre svega hrvatskim pesnikinjama, ali i nekim drugim, postjugoslovenskim. Tekst „Poezija kao emancipatorski diskurs“, delimično objavljen na internet časopisu *Agon*, jedinstven je poduhvat u kojem pesnikinja i kritičarka mapira najmlađu pesničku scenu u Hrvatskoj, Bosni i Hercegovini, Sloveniji i Srbiji. Tekst je mogao nastati samo u trenutku kada, zahvaljući internetu i pesničkim čitanjima u regiji, postjugoslovenske pesničke scene imaju potrebu da znaju više jed-na o drugoj. Darija Žilić je prva i za sada jedina koja se usudila da paralelno predstavi više postju-goslovenskih pesničkih scena i to je uspešno realizovala. Tekst je nastao i kao logičan rezultat Žilićkinog feminističkog i političkog aktivizma u polju poezije. Nazivam ga političkim u smislu da je delovanje aktera i akterki na pesničkoj sceni uvek eksplicitno i implicitno politički akt.

*

Koliko mi moj, ipak ograničeni uvid u postjugoslovenske pesničke scene dopušta, zaključila bih da je pesnička scena najdinamičnija danas u Hrvatskoj, a tome svakako doprinosi razgranata i slo-žena teorija i kritika poezije ■

Integralni ogled Dubravke Đurić na www.elektrobeton.net

kako: takođe gubitak identiteta kao u basarinim pričama u ne-stajanju gde otac fizički smanjen do patuljka sedi u fotelji i dr-ži zastavicu na kojoj piše *ja sam otac* ko još od muških: stric voja nije valjda: da nacionalizam kao paranoja jer autorka piše *stric voja ima preku narav njegova opsednutost zemljom i herojstvom ide dotle da oštri sve tupe predmete spremajući se za veliki boj* šta stric voja radi: dovodi tiodora dodavola jel i on neki rođak: možda i više ne razumem: bogoslov zločinac general silovatelj ništarija be-gunac otac valjda nema više ludaka: ima ali benignih jurodivi ujak griška sakupljač postapokaliptičnog smeća i graditelj *drugostepenih modelativnih sistema* šta je sa lirskim subjektom sve ovo vreme: ona visi o kuki na plafo-nu i u igri sa ujakom više *nešto smešno o tužnom odelu bez kravate*

znači i ona je: bolesna pije: lekove možda je: šizofrena udvaja se razlog: vidi rodbinu i društvo kao deo zla ima li tu šta dobro: dobar eho bore ćosića i uloge moje porodice u svetskoj revoluciji hm: udvojenost i naivna nesigurna perspektiva odlično razlaže drugostepene modelativne sisteme naše bliže i dalje ideološki zacementirane stvarnosti razlaganje militarizovanog ega i porodičnog ludila: da to pozi-tivno deluje na čitaoca kao terapija jer: svi dolazimo iz gnezda paranoje

šta je u drugom delu knjige: bliski susret sudar savesti i države koja ubija ko dobija: država koja ubija jer savest je nežna i retka biljka ko-

ju treba uzgajati kao kulturu saosećanja i koja se očigledno ne nalazi u rodbini nego izvan nje znači: rodbina je zakazala savest je za državu ludilo i obratno

u trećem: o ujni jasmini bošnjakinji koja dolazi kod ženskog lirskog subjekta u amsterdam o pokušaju života posle života posle smrti muža i sina abida i omera koji su odvedeni i nestali u ratu o životu posle silovanja i rađanja deteta zločincu tiodoru generalu o tom neživotu o kamenu o crnici o mučenju o nama koji okrećemo glavu od tolikog bola neshvatljivog o pokušaju da se o tome govori da se to zabašuri o nečemu nemogućem što nas

gleda u oči i u srce i o čemu moramo govoriti ako želimo sebe nazivati ljudima šta kaže ujna: kaže *od oca zlotvor od majke žrtva o kako sita sam suočavanja poricanja ratova i mirenja gledam mapu koliko još kilometara njujork sumatra kina pobeći dalje koliko još prati me* kakvi vam se to konci priviđaju: nevidljivi konci savesti i duha *istorije i utopije* oni koji povezuju sve nas rodbinski i društveno hteli mi to ili ne i koje je diskretno uspela da raširi i poveže dragana mladenović i time pokazala da još uvek ne ume da napiše slabu knjigu zašto ste ironični: zbog toga što ova autorka iz knjige u knjigu fascinirajuće dosledno razvija svoju poetiku koja nije postala

dosadna i neduhovita naprotiv iako se ciljano i osvešćeno bavi najstrašnijim stvarima koje su nam se svima dešavale i koje se još uvek dešavaju i zbog toga su njene knjige najbolje ironično razobličavanje zla pokušaj da se o tome govori i peva čime se mogu pohvaliti retki na našoj još uvek ratnoj književnoj sceni da li rodbina delom prelazi u dramski rod: više nego u ranijim knjigama ali ova pesnikinja je od početka bila uspešna u artikulaciji najrazličitijih glasova i perspektiva muških ženskih ludih očudenih namerno nedovršenih opšti utisak: uspešno savladana težina teme poziv svakoga od nas na lično prespitivanje i na građansku odgovornost ■

ŠTRAFTA

Piše: Dušan Pržulj

SRPSKI FILM

Brendiranje anti-brenda

Srpski film Srđana Spasojevića nije film o Srbima kao takvima niti film o srpskom filmu, već film koji pored svoje užasne priče stvara efekat samim svojim naslovom. Taj efekat je vrsta reminiscencije na banalnu holivudsku praksu naslovljavanja koja filmsko ostvarenje podvodi pod registarski odeljak „srpski film“. Ovakav naslov cilja na jednu drugačiju opštost, na kritiku jednog drugačijeg opšteg mesta za razliku od prve asocijacije na nešto pro/antisrpsko u ovom filmu, čime se hoće skrenuti pažnja na nas kao na etno-globalnu pretnju. Svojim naslovom ovaj film sprovodi kritiku naslovnosti srpskih filmova i uopšte svih filmova koji se vrte u srpskim bioskopima. Ovaj filmski naslov, naoko zavodeći svojom banalnošću, uvodi nas u razmišljanje zašto uopšte odlazimo na određenu projekciju. Šta je to što naslov filma sadrži a što nas privlači da odlazimo da odgledamo neka filmska ostvarenja ali i da razočarani odlazimo sa istih, ne bivajući zadovoljeni pričom/učinkom koje naslov najavljuje i/ili obećava. Svojom tipičnošću ovakav naslov dovodi u pitanje samu tipičnost koja vlada naslovima svih srpskih filmova. Najsrpskije ovoga filma, ili nešto autentično samo naše, možda bi se baš tražilo u naslovu ovoga filma kao otpor globalnom trendu, ali i jednoj istoriji deljenja naslova filmovima.

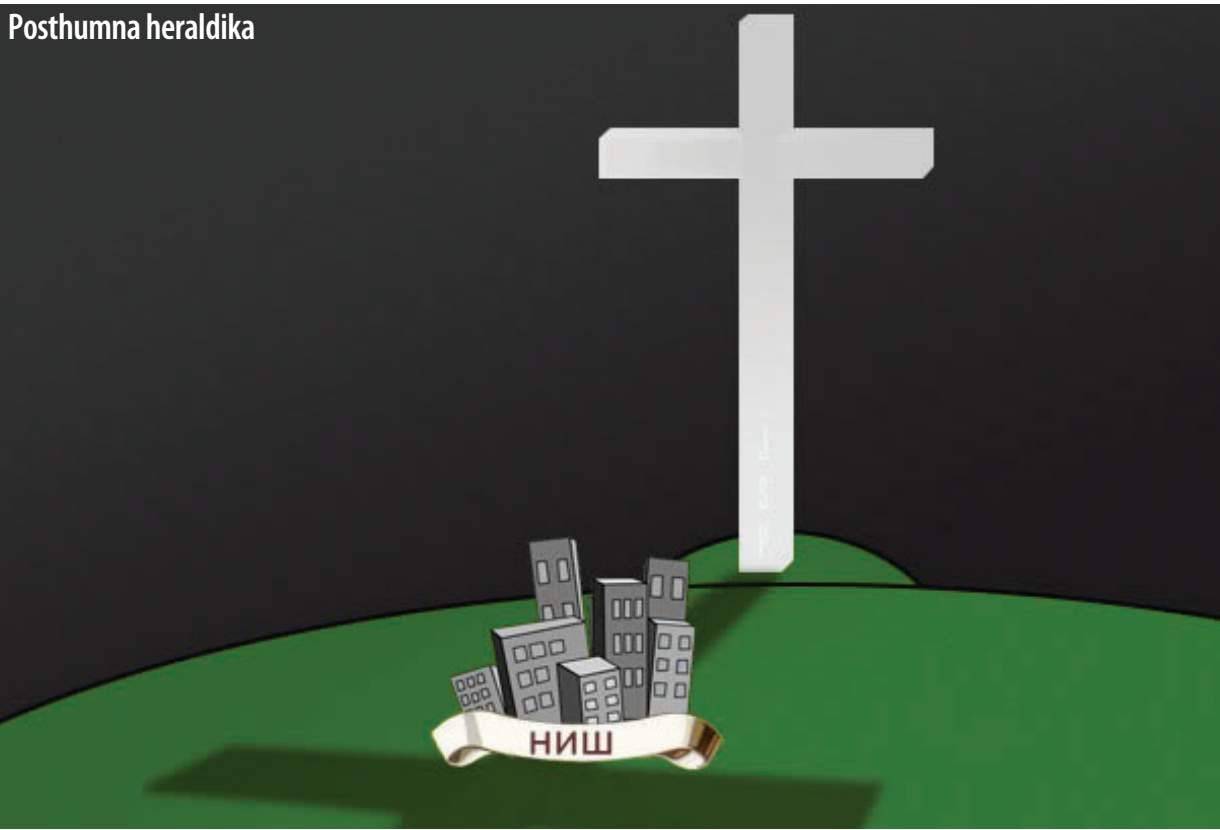
Kome je namenjen ovakav naslov: publici ili srpskoj filmskoj industriji, evropskim zaluđencima filmskih pikanterija ili tipičnom srpskom filmskom konzumentu? Teško je to odmah reći. Pre bi se moglo reći da je on upućen svima onim koji razmišljaju o filmu ili ga smatraju vrednim da bude predmet njihovog mišljenja, vrednim (samo)zapitanosti: gledati nešto ovakvo ili ne gledati ništa? Tipičnost naslova atakuje i na praksu brendiranja srpske filmske produkcije, kako je do sada želela da se predstavi svetu, tj. da predstavi samu Srbiju. Politika naslovljavanja je ono što uveliko prevazilazi samu priču o filmu. Težina zaista leži u tome što je ovo možda jedan od najspekulativnijih filmskih naslova srpskog filma do sada. Sama pomisao na film koji bi se zvao *Američki film* ili *Nemački film* ili *Francuski film* odbija svojom rogovatno-

Piše: Tomislav Marković

REČNIK PARAKNJIŽEVNIH TERMINA

NACIONALNA AURA¹ – pojam nejasnog značenja koji se odnosi na poeziju Rajka Petrova Noga i u druge svrhe se ne sme upotrebljavati. U obrazloženju za nagradu „Desanka Maksimović“ (po diviziji) žiri nagonadahnuo veli da su „Nogovi pagansko-slovenski i hrišćansko-pravoslavni svetovi viđeni u nacionalnoj auri“. Sa „nacionalnim“ nema mnogo problema, to je paramistični pojam koji se ne definiše i služi za manipulacije raznih vrsta, od političkih pa sve do književnih. Mada je redosled obično obrnut, ono što se umuti u književnim retortama tek kasnije se preliva u noćne političke posude. Ali šta je aura i šta se krije u njenom nesvakidašnjem spoju s nacionalnim? Pošto se bavimo književnim šarlatanstvom, nema potrebe da konsultujemo ozbiljne rečnike i enciklopedije, dovoljno je zaviriti u Vikipediju: „Aura je u ezoteričnim, okultnim učenjima i parapsihologiji, izvesna, samo nekim ljudima uočljiva fluidna svetlost koja okružuje ljudsku figuru“. Dakle, aura je uočljiva samo nekim ljudima, tako reći posvećenima, na primer članovima žirija koji su oko Nogove poezije ugledali fluidnu svetlost i, tako zaslepljeni i načisto obnevideli, odlučili da mu dodele nagradu.

Posthumna heraldika

Ono što je običnom ljudskom oku nedostupno, to ne može da pro-makne nedremanom oku žirija. Još kad su spoznali da narečena aura ima nacionalni predznak, njihovoj sreći nije bilo kraja. Po čemu se vidi da je fluidna svetlost called aura nacionalna nije precizirano, ali evo nekih pretpostavki: svetlost se javila ispisujući poput stroboskopa krst sa četiri ocila; aura koja bije iz Nogove poezije neodoljivo je podsećala na zapaljeno Sarajevo; fluidna svetlost je bila trobojna, crveno-plavo-bela, te je žiriju odmah bilo jasno da se radi o srpskoj zastavi; i članovi žirija takođe poseduju nacionalnu auru, pa su njihove aure lako uspostavile telepatiski kontakt s Nogovom i u sekundi se prepoznale po principu „sličan se sličnom raduje“. Kako god bilo, sve što je nacionalno po difoltu treba da bude nagrađeno i kanonizovano, aura pogotovo. S druge strane,

aura u psihijatriji označava „relativno kratke i intenzivne subjektivne doživljaje koji prethode i nagoveštavaju epileptičke napade. U ovim kratkotrajnim ekstatičkim stanjima mogu se javiti vizuelne, auditivne ili olfaktorne halucinacije“. U tom sluča-

ju, nacionalna aura je ekstatičko stanje koje izaziva poetske halucinacije srbijatrijskog tipa: subjektu se pričinjavaju pesnički čiste teritorije, konc-logori u kojima zatvorenike muče čitanjem Nogove poezije, zvuci ratne trube koja se s Kosova čuje pesnika srpskog da obrađuje, lirske šiške Radovana Karadžića, okvir za poluautomatsku pušku s memorandum-dum municijom, borba neprestana: slovenska antiteza vs zelena transversala, katren & perje za anti-ratne pesnike, miris krvi neizmirene, ukus nagraila u bosanskom loncu, Mladićeva kritika cerebralne poezije u jednoj reči: „Raspa-meti!“, razroke sise koje izdajnički vise, hajdučki preci & sonetni venci, Pale & bauci, nacionalnih nihilista leleci & jaući. Sva pomenuta viđenja & sozercanja pesnik pretače u stihove sa barutnim punjenjem, zagledan čas u daljinu, čas u mapu Velike Srbije, zamišljen, kako pesniku i dodikuje, a eksperti za poeziju i detektovanje nacionalne aure koji sede po žirijima pažljivo čitaju napisano i nagrađuju li, nagrađuju. Što bi rekao jedan aforističar: niti smo mi ludi, niti su oni zbunjeni, a sve funkcioniše ■

¹ Termin upotrebljen u obrazloženju žirija povodom dodele nagrade „Desanka Maksimović“ Rajku Petrovu Nogu za celokupno pesničko stvaralaštvo. iri je rajkovao u sastavu: Gojko Božović, Aleksandar Jovanović, Bogdan A. Popović, Boško Suvajdžić i Milosav Tešić (predsednik). Izvor: SEecult.org 29. 4. 2009.

BETONJERKA
MESECA

U Srbiji ipak ima pravde. Čuruvija je već dobio svoju ulicu, a njegove ubice još uvek nisu izašle iz anonimnosti.

Tomislav Marković

Fiskalni pozdrav zastavi

BULEVAR ZVEZDA

Piše: Redakcija **Betona**

AĆIMOVIĆ IVKOV, MILETA

AĆIMOVIĆ IVKOV, Mileta (Bogatić, 1966), ili u prevodu – rođen da bude zvezda palanačke kritike. Diplomirao je na Filološkom fakultetu u Beogradu. Upisao je i poslediplomske studije. Nikada se nije saznalo šta se naposljetku dogodilo s tim. Najlepši je izdanak beogradske škole nemušte kritike. Intelektualno je stasao tokom devedesetih, baveći se najpre haiku poezijom: bio je urednik časopisa *Paun*. Potom je uz sponzorstvo Agencije „Draganić“ objavio zbirku pesama *Dno* (1995) kod Čedomira Mirkovića u Prosveti. Julovska kritika je u njemu prepoznala pesnika srpskog „cveća zla“. Budući bez talenta, okrenuo se ađutant-skom poslu. O Aćimoviću Ivkovu se ne može govoriti izolovano od njegovih mentora. Bio je *ma-li od palube* blaženopočivšem Novici Petkoviću i Radivoju

maće pisce. Njena glavna karakteristika bila je *nevidljivost*. Knjige bi nekoliko dana stajale u knjižarama Narodne knjige u centru grada, da bi potom nestale zauvek. Neki od autora sumnjaju da tiraž knjiga koje je Mileta Aćimović tada uredio nikada nije prebacio pedesetak komada, što je vrlo moguće, s obzirom na to da je Narodna knjiga posedovala svoju štampariju. Naravno, narodnjaci su se vadili na enormnu prodaju knjiga, a novinari s apanažom su im verovali. U proleće 2002, Aćimović Ivkov je pristao da bude *trojanski konj* narodnjaka, koji su se polakomili na NOLIT. Na mestu glavnog i odgovornog urednika ove kuće, kao eksponent Narodne knjige, Aćimović Ivkov je proveo puna tri meseca kada su ga sindikat i uprava NOLIT-a skini-

nuli s tog mesta, sa obrazloženjem da nije ispunio obaveze propisane Zakonom o radu. Za vreme urednikovanja, Aćimović Ivkov je objavio samo jednu knjigu: *Dani za Beograd – gotovo!* Avrama Izraela. Takođe, dostavio je ambiciozni izdavački plan koji je podrazumevao štampanje dela Radivoja Mikića i Gojka Tešića. Pošto se ponovo povukao u narodnjačku bazu, Aćimović Ivkov je nastavio svoj let ka vrhu, koji bi mogao da se uporedi samo sa Sremčevim *Vukadinom*. Počeo je sve češće da se oglašava kao kritičar-promoter tradicionalnih vrednosti, iako za sebe voli da kaže da je intelektualac „liberalnijeg književnog ukusa koji uvažava tradicionalne, ali izrazito izdvaja moderne vrednosti“. Uzori su mu svi srpski kritičari od Bogdana Popovića do Radivoja Mikića, razume se. Ne voli da piše negativnu kritiku, jer kome to zapravo treba. Ono što ne voli, o tome ne govori. Piše samo o nespornim vrednostima književne scene: Dobrici Eriću, Nenadu Grujiću, Ljiljani Hobjanović Đurović, Goranu Petroviću, Vladimiru Kecmanoviću, Radivoju Mikiću itd. Dobitnik je Nagrade „Milan Bogdanović“ za kritiku. Od ove književne sezone je pridružen član narodnjačkog žirija NIN-ove nagrade za roman godine ■

VREME SMRTI I RAZONODE

lirika utoke

Piše: Predrag Lucić

SONET ZA KOSMET

(iz noutbuka Džeremića Vuka)

Kongo u Nil prelevao,
Osetske pesme pevao,
Stepom i tundrom lutao,
Obom i Gangom plutao,

Više od Lajke letio,
Ozonskoj rupi pretio,
Jetija triput sretao,
Evropom zanovetao...

Sve mi to beše za kriv ud,
Reko je svoje Pravde sud.
Balisti drže, užas čist,

I Belu kuću, River Ist...
Jako sam dobro poslovo
Ako nas prizna Kosovo.

Mikiću, koga je pomenuti Petković instalirao na Katedri za srpsku književnost (zajedno sa kišologom Jovanom Delićem), sprovede čistke liberalnih intelektualnih natruha. Tada je ostvarena jedinstvena simbioza sa književnim pogonom Narodne knjige u kojoj je Mikić, pored Vase Pavkovića i Gojka Tešića, bio jedan od glavnih urednika. Ali gde je bio Mikić, našao se i Aćimović Ivkov. Najpre kao pomoćnik oko svega i svačega, a potom i kao urednik egzotične edicije „Prag“. Bila je to edicija za mlade do-

Popovića do Radivoja Mikića, razume se. Ne voli da piše negativnu kritiku, jer kome to zapravo treba. Ono što ne voli, o tome ne govori. Piše samo o nespornim vrednostima književne scene: Dobrici Eriću, Nenadu Grujiću, Ljiljani Hobjanović Đurović, Goranu Petroviću, Vladimiru Kecmanoviću, Radivoju Mikiću itd. Dobitnik je Nagrade „Milan Bogdanović“ za kritiku. Od ove književne sezone je pridružen član narodnjačkog žirija NIN-ove nagrade za roman godine ■

Lazar Bodroža: Avanture zeca Milorada (7)

BLOK BR. V

